



Osmanlı Genç Dernekleri ve Cumhuriyet'e Mirası^(*)

Orhan Avcı**

Özet

Osmanlı Genç Dernekleri, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Harbiye Nezaretine bağlı bir müfettişlik olarak kurulmuştur. Enver Paşa'nın savaş yıllarında oluşturduğu kurumlardan biri olarak Genç Dernekleri, silah altına alınmadan önce gençlere askerî eğitim görmelerini sağlama amacına yönelik bir faaliyet alanı vardı. İmparatorluğun 1916'dan itibaren mevcut sınırları içerisinde 12-17 yaş arasındaki erkek çocuklara "Gürbüz", askerlik çağına kadar olan gençlere de "Dinç" adının verildiği bir örgüt oluşturuldu.

Bu çocuklar ve gençler belirli beden eğitimi hareketleri yanında özellikle Dinçler askerî eğitimin temellerini askerlik hizmetine girmeden öğrenmekteydiler. Böylece askerlik çağı gelen ve bu teşkilatın içerisinde eğitilmiş gençler askerlik hayatına daha kolay ve daha çok bilgi ile dahil olabileceklerdi.

Birinci Dünya Savaşı boyunca Genç Dernekleri Müfettişliği, Alman Albay von Hoff ve Selim Sırrı Tarcan'ın çalışmalarıyla amacına uygun bir faaliyet sergilemiştir. 1917'den itibaren yayımlanan dergisi ile de dikkat çeken Osmanlı Genç Dernekleri Müfettişliği, kuruluş amacına uygun bir yaklaşımı Cumhuriyet Türkiye'sine miras olarak aktarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Genç Dernekleri, von Hoff, Selim Sırrı Tarcan, Gençlik Marşı

Ottoman Youth Associations And Their Legacy To The Republic

Abstract

The Ottoman Youth Associations were established as an inspectorate under the Ministry of War during the First World War. As one of the institutions established by Enver Pasha during the war years, the Youth Associations had a field of activity aimed at providing military training to young people before they were conscripted. Within the existing borders of the Empire as of 1916, an organization was formed in which boys between the ages of 12-17 were called "Gürbüz" and young people up to the age of military service were called "Dinç".

In addition to certain physical training activities, these children and youth, especially the Dinçs, learned the basics of military training before entering military service. Thus, young people who reached the age of military service and were trained within this organization would be able to enter military life more easily and with more knowledge.

Throughout the First World War, the Inspectorate of Young People's Associations, with the efforts of the German Colonel von Hoff and Selim Sırrı Tarcan, carried out its activities in accordance with its purpose. The Ottoman Inspectorate of Young Associations, which also attracted attention with its magazine published from 1917 onwards, passed on an approach in line with its founding purpose as a legacy to Republican Turkey.

Keywords: The Ottoman Youth Associations, von Hoff, Selim Sırrı Tarcan, Youth Anthem

(*) Bu yazı, "Genç Dernekleri ve Cumhuriyet Türkiye'sine Etkileri" başlığı ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Yolu Dergisi'nin 1998 yılındaki 1. sayısında yayımlanan makaleden revize edilmiştir.

**Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü Kırıkkale/Türkiye. orhanavci@kku.edu.tr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2498-5647>

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz / To cite this article (APA):

Avcı, O. (2024). Osmanlı Genç Dernekleri ve Cumhuriyet'e Mirası *Küllüye*, 5(1), 185-203.

DOI: 10.48139/aybukulluye.1425986

Makale Bilgisi / Article Information

Geliş / Received	Kabul / Accepted	Türü / Type	Sayfa / Page
26 Ocak 2024	25 Mart 2024	Araştırma Makalesi	185-203
26 January 2023	24 March 2024	Research Article	

Extended Abstract

In the First World War, which took place between 1914 and 1918, the great industrialized states caused the most intense military activities that history had ever recorded. While military activities continued on the ground, the factories of these industrialized countries continued to produce in order to turn the war in their favor. It was the quality and quantity of this production and the personnel who used it that would determine the outcome of the war.

The training of military personnel and the fighting power, endurance and belief in victory displayed on the battlefield reveal the dominant role of the human element in the battles of a hundred years ago.

In this respect, personnel training played a very important role in close combat, especially in trench warfare. In addition to struggling with the difficulties of the battlefields and trying to survive, military personnel were also required to participate in the attack on the opposing military forces and work for victory.

The adaptation of untrained military personnel to combat will take a long time, and since combat is an unrepeatable process, it will not be possible to replace what has been lost. It is not easy to predict what the negative effects of inexperienced soldiers will cost in the loss of a battle.

When the Ottoman Empire became involved in the First World War, it was going through a period of improvement policies in terms of military personnel. The project for the realization of officer cadres was started to be implemented after the Balkan War. While this was being done, Enver Pasha, as the Minister of War, carried out efforts to compensate for the shortage of trained soldiers through other practices. The Inspectorate of Ottoman Youth Associations, established in 1916, was the product of such an approach. This institution, of which a German officer von Hoff was appointed as the inspector with the rank of colonel, was based on the principle of preparing boys before the age of military service for military service in a certain order during the First World War.

The activities of the Ottoman Youth Associations, which were based on learning what a soldier needed to do during war before entering service, were tried to be realized in the Ottoman geography of that day. Two groups were formed to provide basic military training to children between the ages of 12 and 17 and young people between the ages of 17 and the time they were conscripted into the army. These groups, called Gürbüz and Dinç, were trained by guides and military personnel. The country was divided into population regions based on the districts where the corps were located. The training of children and young people of these ages was provided by the Inspectorate of Ottoman Youth Associations, and ledgers showing the participants were sent from the corps to the Ministry of War.

As an employee of this inspectorate, Selim Sırrı Tarcan was an important figure in Turkey's youth policies both during the First World War and in the Republican era. He went down in history as having a role in the formation, development and permanent activities of the Youth Associations from 1916 onwards. The "Youth Anthem", as it is known today, was created in 1916 and it was Selim Sırrı Tarcan who made it possible. As one of the youth activities in 1916, gymnastic performances were transferred to the Republic and formed the basis of

April 23rd National Sovereignty and Children's Day and May 19th Commemoration of Atatürk, Youth and Sports Day. From this perspective, the Youth Associations did not remain an institution of the First World War, but were handed down to the Republic of Turkey.

As an inspectorate where activities were organized to teach army life to the young people who would be recruited for military service before they started their military service, the Youth Associations were organized according to the example of Germany. Having made a war alliance with Germany, the Ottoman Empire wanted to benefit from Germany's war practices. The idea of establishing an institution similar to the German youth organization in Turkey was effective in this.

After the establishment of the Republic of Turkey, efforts to establish a youth organization similar to the Ottoman Youth Associations under the supervision of the state seem to have failed. The efforts of Chief of General Staff Fevzi Çakmak seem to have failed for various reasons.

Giriş

Son dönem Türkiye tarihinde İttihat ve Terakki Dönemi'nin ayrı bir yeri vardır. 1908'den 1918'e kadar geçen zaman içerisinde idarî hayata da etki eden yapısıyla İttihat ve Terakki Cemiyeti Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinin önemli bir oluşumdur. Özellikle Birinci Dünya Savaşı yıllarının yönetici kadroları, İttihat ve Terakki zihniyetini devlet politikası şeklinde uygulama alanına taşımışlardır. Ortaya konulan kurumlar savaş yıllarının gerçekliklerinden oluşan yapılar olarak Cumhuriyetle de yaşamaya devam etmiş görünüyor. Özellikle Harbiye Nezareti bünyesinde, Birinci Dünya Savaşı sırasında meydana getirilen oluşumlar kendi gününden öteye de etkilerde bulunmuştur.

Bu noktada Birinci Dünya Savaşı, Türkiye için İmparatorluktan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Türkiye'nin toplumsal ve idarî geleceği açısından kalıcı değişikliklerin yaşanacağı gelişmeler için ön adım niteliğindeki bu savaş döneminin etkileri sonraki zamanlarda da hissedilmiştir.

Muharebelerin sonucuna personel sayısının önemli etkilerinin olduğu bir dönemde savaş hizmetlerinin gerekliliklerini bilen asker sahibi olmak önemli bir avantaj idi. Askerlik hizmetine yeni alınmış kimselerin eğitilmeleri, savaş döneminin kendi zorlukları içerisinde faaliyet gösterebilecek bir tecrübeye sahip olmak kısa zamanın bir işi değildi.

Askerî açıdan ele alındığında, 1914-1918 arasında Türk ordusunun kazandığı savaş tecrübeleri, Türk Millî Mücadelesi'nde büyük ölçüde kullanılmıştır. Bunun dışında, farklı sonuçları olan bazı teşebbüsler de vardır. Savaş kurallarını bilen yetişmiş personel sağlama düşüncesinden hareketle oluşturulan Genç Dernekleri buna örnektir.

Bu yazıda 1916'da kurulan Osmanlı Genç Dernekleri'nin amaçları ve faaliyetleri üzerinde durulacaktır. Bu yapılırken Genç Derneklerinin Birinci Dünya Savaşı'nın sonrasında gündemden düşen bir teşkilat olmayıp, Türkiye

Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte gençlik politikalarının bir uzantısı olarak yaşadığı ifade edilmeye çalışılacaktır.

Osmanlı Genç Derneklerinin Kurulması

Bu derneklerle ilgili ilk çalışmaların, Almanya'da 1808'de başladığı anlaşılıyor. Napoléon Bonaparte karşısında Almanların "Fazilet Birliği" adıyla yaptıkları teşkilat, hedef olarak gençleri seçmişti. Burada, gençlerin bedenî ve fikrî açıdan yetişmelerine yardım edecek talim ve terbiye yöntemlerinin araştırılması, millî bayramlar düzenlenerek; atlama, taş atma, ata binme, yüzme gibi yarışmalarla gençlerin kuvvetlenmesi ve aralarında rekabet duygusu uyandırılması amaçlanmıştı ([Tarcan], 1333a, 9) ⁷⁸. Fazilet Birliği içinden yetişmiş Fredrich Ludwig Jahn, gençlerin yetiştirilmesinde jimnastiğe önem veren bir kişi olarak ön plana çıkmıştır. Oluşturulan eğitim yerlerinde idman yapıldığı gibi aynı zamanda Alman gençlerinin vatan sevgilerinin ve milliyet duygularının geliştirilmesine gayret ediliyordu ([Tarcan], 1333a, 10-11). Birinci Dünya Savaşı'na rastlayan yıllarda ise Almanya'da, Kaiserlich Deutsche Jugendwehr adıyla anılan gençlik teşkilatı bulunmakta idi. (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-19, ATASE A).

Osmanlı Devleti'nde ise bu konularla⁷⁹ ilgilenen ilk kişi Harbiye Nazırı Enver Paşa oldu. Harbiye Nezareti'ne bağlı olacak bu teşkilatın kurulması için Almanya'da⁸⁰ Colmar von der Goltz'la bu işte çalıştığı söylenen von Hoff, Genç Dernekleri Genel Müfettişi sıfatıyla, Ocak 1916'da görevlendirildi⁸¹. Hoff,

⁷⁸ Genç Derneklerinin kuruluşu ile ilgili farklı bilgiler de vardır. Bu derneklerin Almanya'da ortaya çıkmasına neden olan hususun Mareşal Colmar von der Goltz'un 1878'de Fransa'daki askerî tatbikatlara dayanan gözlemleri olduğu bilgisi de mevcuttur. Buna göre, Fransız gençlerinin fizikî eğitimlerine önem verildiğini farkederek Goltz, bu uygulamanın Almanya'da da hayata geçirilmesini, Genelkurmay Başkanı Mareşal von Moltke'ye teklif etmiştir. Bu konuda Goltz konferanslar düzenlemiş görünüyor. Bu yönüyle gençliğin militarizasyonuna dair fikirleri ona bir ün kazandırmış olmalıdır (Başkutlu, 2023, s. 80).

⁷⁹ Genç Dernekleri'nin kurulmasından önce, 1914 yılında Harbiye Nezaretine bağlı "Osmanlı Güç Dernekleri" adındaki teşkilatın varlığını görüyoruz. Derneğin, Askerî Matbaa'da basılan aynı tarihli talimatnamesi vardır. Ayrıca, bu yayında, 4 ayrı lahikaya da yer verilmiştir. Genç Derneklerinin ilk şekli ve İzci Teşkilatı gibi telakki edilebilecek bu dernekler, orduya henüz girmemiş gençlerden, askerî vazifesini tamamlamışlardan ve hem muvazzaf hem de emekli subaylardan oluşuyordu. Dernekler, kuruldukları mahallin askeralma kalemi görevlilerinin bilgileri dahilinde çalışmışlardır. Güç Dernekleri'nin Talimatname ile beraber, yayınlanan lahikalarında çeşitli konulara temas edilmiştir. Bunlardan birincisi, silahlar ve mühimmata ayrılmıştır. İkincide atış ve eğitim meydanları, üçüncüde Dernek mensupları arasındaki müsabakalar, dördüncüde ise ödül ve para yardımı ele alınmıştır (Harbiye Nezaretine Merbut Osmanlı Güç Dernekleri Talimatı, (1330), s. 1 vd)

⁸⁰ Goltz, 1911'de Genç Almanya Birliği'ni kurmak için II. Wilhelm'e müracaat etti. Sunduğu raporda, Alman gençliğini siyaset dışında tutarak, güçlü ve dürüst yaparak, fiziksel ve zihinsel olarak gençleri kuvvetlendirmek ve itaat hususunda eğitmekten bahsediliyordu. 14-19 yaş aralığındaki gençlere düşmanı bulma, gizlice yaklaşma, izleme, dinleme ve hareket etme öğretilenecekti. Bunun için askerî kışla ve eğitim alanları kullanılacaktı (Başkutlu, 2023, 82).

⁴ Selim Sırrı Tarcan, derneklerin kurulmasını ve Hoff'un Türkiye'ye getirilmesini şu şekilde anlatıyor: "İşte vatan yavrularını becerikli, kavi, vazifesini bilir, vatan ve milliyet hisleri ile meşbu' bir hâle getirmek onları bedenî ve ahlâkî terbiye nokta-i nazarından hayata hazırlamak maksadı ile Harbiye Nazırı Paşa hazretlerinin teşebbüsü ve Padişahımız efendimiz hazretlerinin irâdeleri ile Genç Dernekleri teşekkül etmiş ve bu mühim teşkilatı yapmak üzere Hoff Paşa, Almanya'dan memleketimize celb ve davet edilmiştir, Hoff Paşa'nın en büyük meziyeti, sanatı olan askerliğe vukûfu kadar çocuk terbiyesinden anlar bir mürebbî olmasıdır" ([Tarcan], 1333b, 3); Aslında

Goltz'un tavsiye ettiği bir subaydı⁸² ve Alman Genç Dernekleri'ni uzun müddet idare ettiği ifade edilmektedir (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-20, ATASE A).

Daha önce de Goltz'un, Enver Paşa'ya Almanya'da olduğunu söylediği bu teşkilatın Türkiye'de de yapılması için kapsamlı bir proje verdiği anlaşılıyor⁸³. Enver Paşa, Genç Dernekleri'nin Osmanlı coğrafyasındaki çocukların sosyalleşmesinde ve bilinçlenmesinde önemli bir rolü olacağı fikrinde idi (Tuğluoğlu, 2015, 121).

Savaşan ordunun gerisinde güçlü bir gençlik teşkilatı ile ihtiyat ordusunun bulundurulması ihtiyacı Birinci Dünya Savaşı öncesinde hissedilen bir husustu. Goltz, bu projede mevcut izci teşkilatını kaldırmak istemiştir. Ona göre izcilik gerçek bir beden eğitimi teşkilatı olmayıp, eğlenceli bir spor faaliyeti idi. Fakat Enver Paşa'nın izcilerin başbuğu olması Goltz'dan ayrı düşünmesine neden olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla izcilik teşkilatının yürütücüsü olan Parfitte adlı Belçikalının Türkiye'den ayrılması, Genç Dernekleri ile ilgili çalışmaları hızlandırdı (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-19, ATASE A).

Kuruluşla birlikte Genç Dernekleri'nde Hoff genel müfettiş olarak görev yaparken, yardımcısı Binbaşı Tahir idi. Müfettişliğin Özel Kalem Amirliği ile Katipliğine Vedat Örfi, Müfettişlik II. Yardımcılığına da Yüzbaşı İzzet atandılar. Tercümanlığa da Teğmen Münir getirildi. (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-20, ATASE A) Hoff, Almanya'dan Roher ve Marih isimli subayları istemişse de Alman Askerî Islah Heyeti bu teklifi reddetti. (Balçioğlu, 1992, 39)

Şubat 1916'dan itibaren çalışmaya başlayan Hoff, "Genç Dernekleri Talimatnamesi"ni hazırladı. Osmanlı Genç Dernekleri'nin teşkilatına dair geçici kanun 17 Nisan 1916'da yürürlüğe girdi (Akcan, 2013, 209). Bu teşkilatın kurulmasından önce Selim Sırrı Tarcan tarafından yayınlanan "Terbiye ve Oyun" adlı dergideki oyunlar faydalı bulundu (Bereket, 1950, 4). Ardından Selim Sırrı

Emanuel von Hoff'un, Osmanlı hizmetine girmeden önce, Batı Cephesi'ndeki yarbaylardan biri olduğu bilgisi mevcuttur. Sağlık problemleri nedeniyle geri hizmete verildiği bilinen Hoff, Osmanlı ordusunda gençlerin Alman örneğine göre yetiştirilmesi gündeme gelince İstanbul'a gönderilmiştir (Başkutlu, 2023, 85).

⁸² Hoff'un Türkiye'deki bu göreve seçilmesinin ilginç yönleri olduğu görülüyor. Bu tür bir görev hakkında tecrübesi olduğu şüpheli olan Hoff'un neden bu yurt dışı göreve gönderildiği belirsizdir. Zira bu Alman subayının adı Osmanlı ordusundaki Almanlar arasında yer almadığı gibi İngilizlerin Osmanlı ordusu ile ilgili kayıtlarında da geçmemekteydi. Osmanlı basını Hoff'un Alman Genç Derneklerinde yöneticilik yaptığını söyleyerek, teorik ve pratik anlamda tecrübesinden bahsetmekteydi. Hoff ise kendisi ile ilgili hususlarda Goltz'a yakınlığını ifade etmeye özen göstermiştir. Böylece onun çalışma ekibinden birisi olduğu imajı verilmekteydi. Bu yüzden kamuoyunda tepki çekmemek için Hoff'un askerî kariyerine ek olarak bir eğitimci olduğu ifade edilmiştir. Harbiye Nazırı Enver Paşa da Hoff'u Almanya'da Genç Derneklerinde görev almış bir subay olarak tanıtmaktaydı (Başkutlu, 2023, 84-86).

⁸³ Almanya'da paramiliter gençlik yapıları oluşturmaya çalışan Goltz, Osmanlı yetkilileri ile de gençliğin askerlik öncesi ön eğitimi üzerine yazışmalar yapmıştır. Ona göre askerlik öncesi gençliğin eğitimi, vatanseverlik duygusunun da gelişmesine neden oluyordu. Öncelikle atış dersleri, mesafe tahmini ve hedef belirleme gibi çalışmaların öneminden bahseden Goltz aynı zamanda öğrencilerin daha sonra askerlik hizmeti sırasında meydana çıkabilecek hatalarının da giderileceğini söylemiştir. Ona göre bu konuda eğitim verecek kimselerin de faal görevde olmayan subaylar olması gerekiyordu (Başkutlu, 2023, 81).

Tarcan, Hoff'a yardım için görevlendirilerek, Genç Dernekleri'nin okullar üzerindeki müfettişi oldu. Böylece Hoff ve Selim Sırrı Tarcan, görevlendirilecek öğretmen ve rehberlere ders vermeye başladılar (von Hoff, 1333, 7). Kuruluşundan itibaren üç bin civarında rehber derneklere katılmıştı (Toprak, 1985, 536).

Emanuel von Hoff, Osmanlı hizmetine girerek, Genç Dernekleri'ni oluşturmaya başladığında 12-17 yaş aralığındaki gençlerin sayısını gösteren temel istatistik bilgilerine ulaşamadığından bir hayal kırıklığı yaşamıştı. Bu yüzden muhtarların hazırlayacağı sayım listelerine önem verdi. Kayıt tutma ve istatistik oluşturmadaki gecikmelerden şikâyet etmişti (Beşikçi, 2015, 243-244).

Rehber temin etme Genç Dernekleri faaliyetlerinde daima bir problem olmuştur. Eğitim yaptıracak rehberlerin sayıca azlığının farkında olan Hoff, 10-11 Temmuz 1916'da Darülmualliminde Genç Derneği rehberliği üzerine subaylara konferanslar verdi. Ayrıca Hoff, Ağustos 1916'da rehber kursu da açtı. On günlük kurstan sonra 233 kişi rehber oldu (Başkutlu, 2023, 87-88). Genç Dernekleri teşkilatının Osmanlı ülkesinde hızla genişletilmesi için on günlük kursların genişletilmesi ve valiler tarafından seçilecek rehber adaylarının İstanbul'a gönderilmesi de istenmiştir (Yamak, 2009, 263).

Genç Dernekleri Müfettişi Hoff, dernekleri anlatmak için Osmanlı basın mensuplarına bir konferans da vermiştir. Gazetecilere Almanya'da Genç Dernekleri'nin çalışmalarında gazetecilerin rolü üzerinde duran Hoff, halkın bu konuda aydınlatılmasını istemiştir (Yamak, 2009, 242).

1916 ve 1917 boyunca muhtelif şehirlerde konferans verilmeye devam edilmiştir. İzmir, Bursa, Ankara, Konya, Eskişehir gibi yerlere geziler düzenlenerek, Genç Dernekleri'nin yapısı, yararları, eğitim şekilleri, izcilikten farkı ve çalışma düzeni anlatıldı (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-22. ATASE A) 1917 yılı Eylül ayı başında Eskişehir'de verilen konferans sonrasında, Alman gençlerinin ve Darülfünun öğrencilerinin jimnastik gösterileri sinemada gösterildi. Eskişehirli gençler de öğretmen okulu bahçesinde jimnastik gösterisi yaptılar (Kahraman, 1995, s. 670).

Genç Derneklerinin kurulmasından 1917 yılı Temmuz'una kadar geçen zamanda, 32 vilâyet ve müstakil mutasarrıflıklarda 706 dernek faaliyete başlamış görünmektedir. (Osmanlı Genç Dernekleri, (1333), 14-15).

Genel Müfettiş Hoff, düzenlediği seyahatlerde Genç Dernekleri Kanunu'nun uygulanması için devlet memurlarının çalışmalara katılmalarının gerekli olduğunu belirtmiştir. Hoff, okullarda Gürbüz Teşkilatı'na başlanmış olmakla beraber, okul dışındaki gençlerden Gürbüz Teşkilatı'nın kurulamamış olduğunu belirtmiştir. Savaş sebebiyle gerekli rehberlerin bulunamamasından dolayı köylerde Gürbüz Teşkilatı'nın kurulmasının zor olduğunu da belirtmiştir (Yamak, 2009, 271).

Genç Dernekleri'nin oluşturulmasına örnek olması bakımından Irak'ta kurulan dernekleri ele alabiliriz. Irak'ta Genç Dernekleri kurulması hususunda, 1916 Mayıs'ından itibaren çalışılmaya başlanılmıştır. Bölgede bulunan 13. Kolordu Askeralma Başkanı Süleyman Mesrur'un 12 Kasım 1916'da Irak'taki ordu olan 6. Ordu Komutanlığı'na verdiği rapor, Genç Dernekleri'nin kurulması hakkında

burada yapılanları ifade etmektedir. Harbiye Nezareti'nin, 4 Eylül 1916 tarihli resmî yazısıyla birlikte 25 Eylül'de harekete geçen dernek kurucuları, rehber ve öğretmenleri tayin etmişlerdir. Bağdat merkezinde bulunan Azamiye, Haydarhane, Mercan, Diyale, Kerha Askeralma şubeleri içinde 1899 doğumlular bulunuyordu. Bunlardan Dinç Dernekleri oluşturulmuş ve öğretmenleri tayin edilerek, 17 Kasım'dan itibaren eğitime başlamışlardı. Samarra, Remadiye, Deylim, Kazımiye ve Mendeli kazalarındaki Gürbüz ve Dinç Derneklerine kazaların isimleri verilmiştir. Ayrıca; Hit, Huzeyre ve Felluce'de kurulan dernekler de bu yerleşim birimlerinin adlarını almıştır.

13. Kolordu Askeralma Başkanlığına bağlı diğer şubelerde de çalışmalar yapılmıştır. Derneklerin kurulması tamamlandıktan sonra toplanan çocuklarla, öğretmen ve rehberlerin isimlerinin defterlere kaydedilmesi gerekmektedir. Bu faaliyetlerin yürütülmesinden, 13. Kolordu Askeralma Başkanlığının 4. Şube, 3. Kısım Müdür Vekili Binbaşı Tevfik sorumlu tutulmuştur. Teğmen Abdurrahman ise, yardımcılık görevini üstlenmiştir (Avcı, 2004, 239-240).

Bunun dışında 1917'de Eskişehir'de, derneğin kurulması hususundaki çalışmalar hakkında bilgiye sahibiz. Eskişehir Mutasarrıfının Genç Dernekleri Müfettişliğine gönderdiği 11 Ocak 1917 tarihli yazıda bu çalışmalardan bahsedilmiştir. Bölgede derneklerin yararlarının ilan edilerek, gereken faaliyetlerin yürütüldüğü bildirilmektedir (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-5. ATASE A). Buna göre, Eskişehir livasında İlkokul Müfettişi Zeki, Turan Okulu Müdürü Bayram, Mihaliçcik'ta Merkez Okulu Başöğretmeni Nedim, Sivrihisar'da Okullar Müdürü Behram Lütfi, İstanbul'da Hoff'tan dersler alarak, dernek rehberi olmuşlardı. Ayrıca liva merkezinde öğretmenlik yapacaklara 15 günlük ders verilmişti. Burada ders verenler Hoff'un kurslarına katılanlar ile öğretmen okulu ilm-i terbiye ve ruh muallimi idi. Bunlara ek olarak arazi çalışması da yapılmıştı. Eskişehir'deki 8 okulda Gürbüz teşkilatı için 13 bölük oluşturulmuştu. Merkez rehberleri iki haftada bir toplanarak, Gürbüzlerin dernek faaliyetlerine devamlarını sağlayacak tedbirleri ele alacaklardı. Bu konuda ebeveynlerin zorlanmaları söz konusu olmuştur. Buna ek olarak gece dersleri de uygulamanın bir parçası olacaktı.

Eskişehir'e bağlı yerlere bakıldığında, Mihaliçcik merkezinde derneğin faaliyete başladığı ve rehberlerin de yetiştirildiği görülüyor. Kaza merkezindeki okul yanında Koyun Ağılı, Dağcı, Kayı ve Üşbaşı köylerindeki okullarda eğitim sürdürülüyordu. Okullara devam etmeyen gençlerden de Mihaliçcik'ta bir bölük oluşturulmuştu. Sazak, Sarı, Dömrek, Belsen, Haliloğlan, Çukurviran, Babalar, Ömer, Ahunözü, Gözeş, İğde Ağac-ı Zîr, İğde Ağac-ı Bâlâ, Ahî Şeyh, Narlı, Kavak, Koyun Ağası, Kara Kepekli, Küce, İki Kilise, Dinek, Gözlik, Sarıyar ve Sultaniye köylerinde rehberler olmakla birlikte, istenilen düzeyde bir eğitim sağlanamamıştı. Sivrihisar Merkez Numune Okulu'nda Gürbüzler eğitime başlamıştı. Kozğacı ve Karaka köylerinde de dernek çalışmaları tamamlanmıştı. Eskişehir Dinç Derneği ise askerî eğitim için subay bulunamadığı için Maarif öğretmenleri bu eğitimi vermeye çalışıyorlardı (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-6. ATASE A).

Eskişehir'de Dinçlerin askerî eğitimleri konusu ise 1. Kolordu ile Genç Dernekleri Müfettişliği arasında bir sorun yaratmıştır. Müfettişlik Dinçlerin askerî eğitimlerinin Maarif tarafından sağlanmasının Genç Dernekleri Kanunu'nun 5.

Maddesi'ne aykırı olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple orduya katılmaya hazır olan Dinçlerin eğitimlerinin askerî personel tarafından yerine getirilmesi istenmiştir (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-7. ATASE A).

Genç Derneklerinin Mahiyeti

Hoff, Genç Derneklerinin çocukları asker olarak yetiştirmek gibi bir ana amaca sahip olmadığını söylemekteydi. Teşkilatın çocuklara ait bir asker oyunu olarak da düşünülmemesi gerektiğini ifade etmiştir (Yamak, 2009, s. 243).

Derneklerin yapısı ve içeriği ile ilgili basına da beyanatta bulunulmuştur. Albay Hoff hakkında bilgi verilirken Goltz'a atıf yapılmıştır. Hoff'un Almanya'daki Genç Dernekleri'nin kurucusu olduğundan bahsedilmiştir. Almanya'da bu teşkilatın Alman gençlerinin aklı ve bedenî eğitimlerine olumlu etkilerinden söz edilmiştir. Türk gençlerinin de yetişmelerinde aynı usullerin uygulanması hususunda Goltz'un Enver Paşa'ya teklifte bulunduğu ve onun da bunu kabul ettiği söylenmiştir. Böylece Almanya'da Genç Dernekleri kurucularından biri olduğu söylenen Albay Hoff Türkiye'ye davet edilmişti (Yamak, 2009, s. 242).

Bu dernekler, Gürbüz ve Dinç Derneği adıyla iki kısımdan meydana gelmiştir. Osmanlı tabiiyetinde bulunan 12-17 yaş arasındaki çocuklardan Gürbüz Dernekleri, 17 yaşından askerlik çağına kadar olanlardan da Dinç Dernekleri oluşturulmuştur. Bu yaşlardaki her çocuk, derneklere dahil olmaya ve eğitimlere katılmağa mecburdu. Mecburiyet her gencin askerlik hizmetine başladığı tarihe kadar devam edecekti. Sağlık durumları uygun olmayanlar ve yurt dışında olanlar istisna tutulmuştur. Hoff, okula gidemeyen çocuklar üzerinde de ayrıca durmuştur. Osmanlı coğrafyasındaki gençliğin %80'i okuldan mahrum olduğundan, Genç Dernekleri'nin okulsuz gençlere yarar sağlaması hedeflenmekteydi (Toprak, 1985, 536).

Köy ve mahalle muhtarları, rumî yılın ilk ayı olan mart başlamadan önce 12 ve 17 yaşına giren gençlerin isimlerini gösteren ayrı ayrı defterler hazırlamakla mükelleftiler. Bu defterleri muhtarlar martın ortasına kadar bağlı buldukları jandarma komutanına teslim etmekteydiler. Jandarma komutanları da bu defterlerin birer nüshasını kolordu komutanlarına veya askeralma başkanlarına göndermekteydiler. Gürbüz Dernekleri okul öğretmenleri veya mahallî yönetimlerce dışarıdan seçilecek rehberler tarafından idare edilirlerken Dinç Dernekleri kara, deniz, sağlık ve jandarma subaylarınca idare edilmekteydiler. Dinç Dernekleri'ni bitirenlere askerliğe hazırlandıklarına dair, imtihanla ehliyetname verilmekteydi. Askere alındıktan sonra onbaşığa terfi edebiliyorlardı. Derneğe katılmak zorunluluğu olanlar, eğitime katılmazlarsa cebren sevk edilmekteydiler. Devamsızlığı sürenler de ehliyetname sınavına kabul edilmemekteydiler (Genç Dernekleri Teşkili Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname, (1332), 3-7). Genç Dernekleri Beyannamesi'nde, zaferi kazanmanın yalnızca silahla olamayacağı ve memleket gençlerini gelecekte de galip kılabilmek için her türlü zorluğa tahammül edebilecek cesur, seciyeli olarak yetiştirmenin gereği üzerinde durulmuştur.

Derneklerde uygulanacak eğitimin şekli de belirlenmişti. Gürbüz ve Dinçler, haftada iki defa birer saat beden eğitimi ve bir defa da uygulama yapıyorlardı. Uygulama, arazide gözetleme, keşif ve yürüyüşten oluşuyordu. Bu çalışmalar, Türk gençlerini ecdadının faziletlerinden olan zorluğa dayanma, çeviklik, intizam, itaat ve doğru sözlülük, görev bilinci gibi hasletlere yani bir kelimedede "er oğlu er" olmaya alıştırtıyor olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, içki- tütün gibi maddelerin bedene ve topluma verdiği zararlar da anlatılıyordu. Derneklerde siyasetten bahsedilmeyeceği gibi, siyasetle meşgul olmak da kesinlikle yasaklanmıştı. Teşkilat yapılırken, 180 Dinçten bir bölük kuruluyor, her bölük de üç takıma ayrılıyordu. Bölük ve takımların ayrı ayrı komutanları vardı. Gürbüz Teşkilatı ise, en fazla 60 çocuktan oluşacaktı (Harbiye Nezareti'ne Merbut Osmanlı Güç Dernekleri Talimatı, (1330), 10-16).

Genç Dernekleri Talimatnamesi, yapılacaklar listesini ortaya koymuştur. Başta beden eğitimi çalışmaları geliyordu. Bu eğitime okula gitmeyen çocuklar da jimnastikhanelerden yararlanarak katılabileceklerdi. Bu eğitim, baş, kol, gövde, bacak ve ayak hareketlerinden oluşmaktaydı. Baş hareketleri, başı öne-geriye, sağa-sola, yana eğmek, dairevî olarak çevirmek şeklinde yapılıyordu. Kol hareketleri ise kuvvetle ve doğru olarak kolları yukarı-aşağı, iki yana uzatarak yapılıyordu. Gövdeyi yavaşça ileri-geri, sağa-sola eğmek diğer bir hareketti. Bacak ve ayak hareketleri ise, kalçalardan itibaren süratle bir bacağı ileri-geri, sağa-sola atmak şeklinde idi. Koşu, gençlerin tek başlarına yaptıkları bir talimdi. Diğer bir eğitim, sıçramaydı. Gençler ip engelini derece derece bir metrelik mesafeyi aşacak şekilde sıçramaya alıştırtılıyorlardı. Uzun atlamaya da ağırlık verilmişti. Tırmanma hareketlerinde ise, bir dağa, sırta, kayaya, çitlere, duvarlara, ağaçlara, taşlık araziye, taş ocaklarına tırmanma ve diğer tarafa aşma çalışmaları yapılıyordu. Bu hareketler yapılırken, gençlerin birbirlerine nasıl yardım edecekleri de öğretilmekteydi. Ayrıca, tek başına ağaç, sırığa, düğümlü düğümsüz ipe, tahta ve ip merdivene çıkıp inme dersleri verilmekteydi. Taş atma eğitiminde el büyüklüğündeki taşları ve gülleleri hem uzağa hem de belli bir hedefe atmak gerekiyordu. Bir hendeğe veya şipere aşırma da bu çalışma içerisindeydi.

Toplu talimlerde Gürbüzlere iki sıra olarak sıralanmak ve saymak, sağa- sola dönmek, manga halinde yürümek; Dinçlerde ise bölük ve takımlarla aynı hareketleri yaparak, savaş sırası oluşturmak öğretiliyordu. Önemli görülen şey gerek Gürbüzlerin gerekse Dinçlerin sırada konuşmalarının sağlanması idi. Yürüyüş talimlerinde dakikada 114 adım atmak gerekiyordu. Eğitimin diğer kısmını araziden yararlanma, gözlem ve keşif oluşturuyordu. Bu çalışmaya çok önem verilmekteydi. Çocukların oyun gibi yapacakları bu faaliyette bir kısmı düşmanı oynamaktaydılar. Talimlerden biri de avcılık eğitimi idi. Dinçlere ava çıkmak, Gürbüzlere ise avcı hattı meydana getirme gösteriliyordu. Mesafe tahmini, nişancılık ve atıcılık da eğitimin son kısımlarını oluşturuyordu.

Genç Derneklerinin kıyafetine gelince, Dinçler için kabalak, Gürbüzler için de sağ kolda taşımak üzere, mümkünse dernek isminin yazılacağı beyaz, enli bir şerit uygun bulunmuştu. Eğer bir elbise yaptırmak gerekir ise bu şekil uygulanacaktı. Ceketler hâki renkte ve önde dört cepli, yakası devrik olacaktı. Dinçler, yakanın üzerine mensup oldukları derneğin ismini yazdıracaklardı. Hâki

pantolon, dolak, bağı ayakkabı, kaput, arka çantası ve su matarası da tamamlayıcı unsurlardı. Ancak, bu elbiselerin ve teçhizatın karşılanmasını devlet üstlenmiyordu. Herkes kendi masrafını karşılayacaktı ve bu kıyafetler faaliyetlerin devam ettiği müddet boyunca giyilecekti (Harbiye Nezareti'ne Merbut Osmanlı Güç Dernekleri Talimatı, (1330), 22-49).

Genel Müfettişliğin faaliyete başlamasından sonra yayın çalışmalarına yönelinmiştir. 1917 yılı sonuna kadar derneğin yayın listesine bakıldığında 6 yayın yapıldığı görülüyor⁸⁴. 1 Eylül 1917'den itibaren, "Osmanlı Genç Dernekleri" adıyla aylık bir dergi de çıkartılmıştır⁸⁵. Sultan V. Mehmed Reşad'ın üniforma ve kılıçlı bir fotoğrafının kapağa konulduğu ilk sayısında Hoff ve Selim Sırrı Tarcan'ın yazılarına yer verilmiştir. Ayda bir defa yayınlanması kararlaştırılan derginin izni 16 Haziran 1917'de çıkmıştır. Ordu Dairesinden, Genel Karargâh 2. Şubeye durum bildirilmiştir. (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-14. ATASE A) Dergide, Genç Dernekleri'nin çalışma sahası içinde, terbiyeye ait meseleler üzerinde durulduğu gibi, genel olarak milletin eğitimiyle de ilgilenilmiştir. Dergide yer alan konu başlıkları şöyle idi: "Genç Dernekleri'nde Tedâbir-i Sıhhiye", "Genç Dernekleri'nde Terbiye", "Alman Jimnastikleri", "Genç Dernekleri'nde Terbiye-i Ahlakiyye", "Terbiyevî Oyunlar", "Rûhî Terbiye", "Terbiye-i Bedeniyye Dersleri", "Genç Dernekleri'nde Ahlak", "Genç Dernekleri'nde Oyunlar (Top)", "Genç Dernekleri'nde Şefkat ve Muâvenet (Himaye-i Etfal)", "Genç Dernekleri'nin Harb-i Hazırda Ordu'ya Hizmeti", "Genç Dernekleri'nde Ameliyat ve Tatbikat", "Genç Dernekleri'nde Tatbikat ve Talimler", "Genç Dernekleri'nde Musâhebat", "Genç Dernekleri Talimlerinin Harb-i Hâzırda Kıymeti", "Gençlik ve Harb", "Genç Dernekleri'nde Arazi Üzerinde Oyunlar", "Genç Dernekleri'nde Fedakârlık"⁸⁶.

⁸⁴ Bunlardan "Osmanlı Genç Dernekleri'nin Ehemmiyeti ve Maksadı ve Tarz-ı Mesaisi" adlı çalışma 15 paraya, "Osmanlı Genç Dernekleri'nin Teşkili Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname" 20 paraya, "Osmanlı Genç Dernekleri'nin Hıfzıssıha Kavâidi, Hastalık ve Kaza Vukuunda Yapacakları Tedâbir" başlıklı çalışma 20 paraya, "Genç Dernekleri'nde Oyunlar" adlı çalışma 30 paraya, "Silah Altına Celbedilecek Dinlerin İcrâ Edilecek İmtihanlarına Mahsus Talimatnâme-i Resmî" 20 paraya satılmaktaydı. "Genç Dernekleri Talim Meydanları" adıyla bir çalışma daha bulunmaktaydı (Osmanlı Genç Dernekleri (1333), Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumîliği Tarafından Ayda Bir Neşrolunur Terbiyevî ve İctimâî Mecmuadır, 1/1, Eylül, 9).

⁸⁵ Millî Kütüphane'de derginin, 1 Eylül 1333 [1917]'den Temmuz 1337 [1921]'ye kadar 3 yıllık koleksiyonu, eksiklerle birlikte mevcuttur.

⁸⁶ Dergide fotoğraflara da yer verilmekteydi. Faaliyet gösterdiği memleketten, Genel Müfettişliğe fotoğraflarını göndererek, basılmasını isteyen Biga, Kal'a-i Sultaniyye Darü'l-Muallimîni Tarih ve Coğrafya Muallimi ve Biga Rehberi Halil Hulusi'nin 8 Mart 1918'de yazdıkları gerek Dernek faaliyetlerinin yürütülmesindeki heyecanı gerekse Hoff'un şahsında bu Demekler'in etkilerini anlayabilmek bakımından önemlidir. Bu sebeple bu mektubu burada veriyoruz:

"Müfettiş Paşa Hazretleri

Bendeniz, bu sene Darü'l-Muallimîn-i Aliyye'nin Kısım-ı İhzarıyyesi'nden mezun oldum. Nezaret-i Celile, beni Biga'da, Kal'a-i Sultaniyye Darü'l-Muallimîni'ne Tarih ve Coğrafya muallimi gönderdi. Güzel İstanbulumuza bizi ağışunda perverişyab ilm u kemal eden mektebimize veda' ederek, Anavatan'a kalbimde nûr-ı iman, beynimde muallimlerimden, sizin yazdığınız müteaddid konferans ve tatbikatlarınızdan iktisab ettiğim feyz u kemal olduğu halde, program ve ümidle koşdum. Marmara'nın mâî dalgaları içinde süzülen asırlardan beri bir saadet yüzü görmeyen bedbaht; fakat zinde neslimize acıyordum. Biga'ya gelince, emr-i âliniz vechile, sessiz, mütevazi, yorulmak bilmez program ve metanetle çalışmağa başladım. Bir cihetten vazife-i asliyyeme çalışıyor, diğer cihetten de Genç Dernekleri teşkilatına Darü'l-Muallimîn ve Nümüne Mektebi'nden başlayarak, Dernekler'in tavassu' ve inkişâfına, Gençlere asrî bir terbiye vermeğe büyük bir ceht ve gayret ile her türlü esbâb-ı istirahatı ayaklar altına alarak, çalışmağa başladım. Şüphesiz, bu ızdırablı mesaî içinde bazan pek

Derginin yazarlarının başında, Genel Müfettiş Hoff geliyordu. Ayrıca, Selim Sırrı, İstanbul, Sultanîsi Terbiye-i Bedeniyye Muallimi ve Genç Dernekleri Rehberi Osman Fuad, Mehmed Veysi gibi kişiler yazılar yazmaktaydılar.

Derneğin faaliyetlerinde, sinema filmleri de kullanılmıştır. Maarif Nezareti Müsteşarlığından, 27 Şubat 1917'de Genç Dernekleri Genel Müfettişliği'ne yazılan yazıda, Darülfünun Konferans Salonu'nda gösterilmekte olan sinema filmlerinin Beyrut'daki Osmanlı gençlerine de izletilmesi için Beyrut'a gönderilmesi talep edilmiştir (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-10. ATASE A).

Genç Dernekleri'nin Akıbeti ve Cumhuriyet Dönemine Etkileri

Genç Dernekleri Talimatnamesi'nin 12. Maddesinde, yürüyüş halinde iken söylenmesi istenilen bir marşa yer verilmiştir. "Terbiye-i Bedeniyye Yürüyüş Marşı" adıyla anılan bu marşın, Ali Ulvi tarafından yazılan güftesi şöyledir:

"Dağ başını duman almış
Gümüş dere durmaz akar
Güneş ufuktan şimdi doğar
Yürüyelim arkadaşlar
Sesimizi
Yer, gök, su dinlesin
Sert adımlarla her yer inlesin.
Bu gök, deniz, nerede var?"

ümitsiz ve ye'saver dakikalar geçirdim. Rûhum üzüldü. Fakat, gençliği terbiye etmek, terbiye edicileri yetiştirmek, şebabımın çiçekli bir hatırası kalacağından ümidvâr bulunduğumdan, bütün bu hüzn-âver dakikaları bir azm-i şebab ile çiğnedim. Bila fasıla çalıştım, didindim, uğraşdım. Bir taraftan, Gürbüzler'i yetiştirmekle uğraşırken, diğer cihetten de mahallî teşkilata başlayabilmek için, rehberler için Darü'l-Mualliminde konferanslar açtım. Konferanslarımıza, salı ve cuma günleri devam etmekteyiz. Bu konferanslara yalnız numune muallimleri iştirak etmektedirler. Rehberleri yetiştirince, mahallî teşkilata da kemal-i keremî ile başlanacaktır. Konferanslarımda, Alman jimnastiklerinden, Almanya'da Genç Dernekleri teşkilatından bahsedeceğim gibi, Almanya'yı tahlis eden büyük vatanperver Fredrich Jahn hakkında uzun boylu izahat vereceğim. Bende bu büyük vatanperverin mücahedât-ı vataniyye ve kahramânesi ve hem de büyük bir tesir bırakmıştır. Taraf-ı âlilerinize bura Darü'l-Muallimîn Gürbüzleri'yle Genç Dernekleri tatbikatına dair çektiğim 4 adet fotoğrafı posta ile irsal edilmiştir. Bunların vesatât-ı âlinizle Genç Dernekleri Mecmuası'nda tab'ını istihdam eylerim. Mecmuaya talebeden birçok abone kaydettirdim. Bunlar resimlerin mecmuada tab'ını görmekle daha ziyade şevkle işe sarılabileceklerinden emin olabilirsiniz. Gürbüzler de resimlerin Mecmuaya dercine hahişkerdirler. Bakî samimî selamlarımı, payansız hürmetlerimizi takdim ile ellerinizden sıkarak, sâlifü'z-zikr maruzâtımın nazar-ı itibara alınarak, bendenizi dilşad ve mesaimi teshil edeceğinizden kaviyyen ümidvârım, Şevketli Müfettiş Paşa Hazretleri" (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-16. ATASE A).

Genel Müfettişlik'den, Halil Hulusi'ye verilen 17 Nisan 1918 tarihli cevapta, von Hoff Paşa'nın Almanya'ya döndüğü ve orada görevli olduğu, dolayısıyla, bu tür tabeplerin şahsa değil, makama yapılması gerektiği bildirilmiştir. Fotoğrafların ise sırası geldikçe basılacağı ilave edilmiştir (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-17. ATASE A); Bu fotoğraflar, Genç Dernekleri Mecmuası'nda basılmıştır (Osmanlı Genç Dernekleri, 1334, 5,7).

Nerede bu dağlar, taşlar?
Bu ağaçlar, güzel kuşlar
Yürüyelim arkadaşlar
Sesimizi
Yer, gök, su dinlesin
Sert adımlarla her yer inlesin"⁸⁷.

Marş söylenirken, bölük ve müfrezelerin Osmanlı bayrağı taşımalarına müsaade edildiği gibi bayrakların üzerine "Gürbüzler" ve "Dinçler" ibareleri yazılabilmekteydi.

Terbiye-i Bedeniyye Yürüyüş Marşı'nın o dönemde yaygın olarak söylendiğinin bir işaretini, İsmail Hakkı Süerdem'in hatıralarında görüyoruz. Süerdem, Mustafa Kemal Paşa'nın, Millî Mücadele'yi başlatmak için Samsun'a gittiği tarihlerden bahsederken, bu marşa atıf yaparak şunları söylüyor: "Paşa, Samsun'da çok kalmadı. Çok sevdiği Anadolu'nun içlerine doğru, "Dağ başını duman almış, gümüş dere durmaz akar" şarkısını söyleye söyleye yürüdü. Gittiği her yerde, halka, milleti ve onun yurdunu kurtarmak için birleşerek, harekete geçmesini anlatıyordu" (Süerdem, 2004, 67)⁸⁸. Birinci Dünya Savaşı sırasında kurulan Genç Derneklerinin varlığının yalnızca o dönemde kalmadığı ortadadır. Marşın yer aldığı Talimatname 1916'da basıldığı halde güfte ve bestesinde değişiklik olmadan bugün de bilinmektedir. Günümüzde hâlâ savaş sırasında kurulan derneğin adıyla "Gençlik Marşı" olarak anılmakta ve söylenmektedir.

Genç Dernekleri'nin etkileri, Cumhuriyet döneminde de devam etti. Atatürk'ün Millî Mücadele için Anadolu'da attığı ilk adımın tarihi olan 19 Mayıs günü, gençliğin bayramı yapılmıştır. "Gençlik ve Spor Bayramı" olarak kutlanan bu millî bayramda, Genç Dernekleri'nin izleri görülebilir⁸⁹ (Türk Ans., 1981, 430;

⁸⁷ Genç Dernekleri Teşkilî Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname, 1332, 46-47. Marş, mayıs aylarında düzenlenecek ilkbahar talebe bayramlarında okunmak üzere, Selim Sırrı Bey tarafından seçilmiştir. Zamanın azlığı ve bestekârların hazırlıksız olmaları sebebiyle, yerli bir beste yaptırılmamıştır. Bunun telafisi için İsveçli Felix Körling'e ait beste adapte edilmiştir. O sırada, İstanbul erkek öğretmen okulu Türkçe öğretmeni olan Ali Ulvi Elöve tarafından yazılan güfteyi Viyolonist Zeki, besteye uyarlamıştır (Ünaydın, 1950, 42), (Angı, t.y. 21).

⁸⁸ Bu durumu, Ruşen Eşref Ünaydın da ifade etmektedir. Selim Sırrı Tarcan'a yazdığı 2 Nisan 1949 tarihli mektupta, 1916 yılı İdman Bayramı sonrasıyla ilgili bilgi verirken, şunları söylemekteydi: "Bu bayramın ve bu marşın hikayesi burada bitmiyor. O günden iki üç yıl sonra millî savaşın ilk çetin merhalesinde Mustafa Kemal'e bu marş yol arkadaşlığı etti. Çamlıbel yamaçlarını, Erzurum'un yaylalarını aşarken, büyük adam duygulanır, "Güneş Ufukdan şimdi doğar, yürüyelim arkadaşlar" derdi. Hatırası gönüllerde kalan o dokunaklı sesiyle bu sözleri ve bu nağmeleri tekrar, tekrar söyledikçe, sezilirdi ki, onlarda kendi inanın bir tasvirini buluyor; o inanı yalnız ruhlara değil, vatanın dağına, taşma bile aksettirip, bütün yaratılmışları savunmağa çağırıyor" (Ünaydın, 1955, 42-43).

⁸⁹ Görüldüğü üzere Gençlik Bayramı ile ilgili ilk çalışma, Selim Sırrı Tarcan'ın 1916'daki girişimidir. Onun teşebbüsü ile 12 Mayıs 1916'da Türkiye'de ilk defa "İdman Bayramı" düzenlendi (Türk Ans., C. 30, Ankara, 1981, s. 430). Birinci Dünya Savaşı yıllarında 12 Mayıs günü, Genç Dernekleri'nin faaliyetleri ile canlı bir spor gündemine sahip olmuştur. Bununla ilgili olarak, Genç Dernekleri Dergisinin muhtelif sayılarında, İdman Bayramına katılan gençlerin resimlerine yer verilerek, kutlamaların ne şekilde yapıldığını ifade eden bilgiler görülmektedir. Mesela, 4. Sayının kapağında bununla ilgili bir resim yayınlanmıştır. Burada: "Kadıköyünde, Darülmualimin-i

Ünaydın, 1950, 43; Angı, t,y, 22). Ayrıca başkent Ankara'da 1932'den itibaren şehir planı ile ilgili çalışmaların neticesinde oluşturulan parka "Gençlik Parkı" adının verilmesi de anlamlıdır⁹⁰.

Osmanlı Genç Dernekleri Dergisi'nde yayınlanan yazı ve kimi fotoğraflar Harbiye Nezareti'ndeki personelin olaylara bakışını gösteriyor. Dergi'nin 1 Şubat 1920 tarihli 21. sayısının kapağı ilginçtir. Harbiye Nezareti izniyle çıkan derginin kapağında İzmir fotoğrafının altında şu ifadeler yer almıştır: "Ahali-i Müslime'ye karşı irtikab ettikleri vahşiyâne cinâyât ve zulümlerle, mahiyetlerini isbat eden Yunanîlerin eylem taht-ı işgalinde bulunan sevgili İzmirimizin bir kısmının manzarası" (Osmanlı Genç Dernekleri, 1336). Ali Rıza Paşa'nın sadrazamlığı sırasında yayınlanan bu sayıda İzmir'in işgalinin bu şekilde anlatılması dikkat çekiyor. Türk Millî Mücadelesi de kapakta resmi olan İzmir'in kurtarılmasıyla askerî zafere ulaştığı için verilen mesaj 1920 yılı başı için oldukça önem taşıyor.

1920 yılında Genç Dernekleri Müfettişliği'nin hâlâ faaliyette olduğunu biliyoruz. Harbiye Nezaretinin 24 Ocak 1920'de Genç Dernekleri Müfettişliği'ne gönderdiği yazıda, İstanbul'da Rum ve Ermeniler tarafından kurulan izci teşkilatlarına dikkat çekmişti. Yazıya cevap veren Genç Dernekleri Müfettişliği İstanbul'da farklı semtlerde 1802 Rum, 270 Ermeni ve 105 Musevî izcinin faaliyette olduğu belirtilmiştir (Akcan, 2017, 241).

Cumhuriyet'le beraber gençlik teşkilatının yeni dönemde de devamını sağlayacak bir girişimin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak tarafından

Aliyye'nin 1333 [1917] Mayıs'ındaki İdman Bayramı'nda "Yüksek Sıçrayış Müsabakasında Yarımın Mürebbisi Olacak Bir Gencimiz Muvaffakiyetle Atlarken" denilmektedir. Bu bayramı anlatan başka resimler de diğer sayılarda bulunmaktadır.

Bu etkileşimi Ruşen Eşref Ünaydın da dile getirmiştir. İdman Bayramı ile Gençlik ve Spor Bayramı arasındaki ilişkiyi anlatırken şu ifadeleri kullanıyor:

"Bayrama gelince: O ilk talebe şenliği de şimdi artık büyük adamın savaş toprağına ilk ayak bastığı günün yıldönümünde yapılan gençlik bayramı olmuş bulunuyor... Tabiatın baharında milletin baharı kahramanın kurtarıcı ve kurucu gücünün baharını anıyor, selamlıyor, kutluyor!.. 19 Mayıs Gençlik Bayramı'nın manası bu değil mi?" (Ünaydın, 1950, s. 43).

Bilindiği üzere, 20 Haziran 1938 tarih ve 2466 sayılı yasa ile, 19 Mayıs günü, Gençlik ve Spor Bayramı olmuştur (Angı, t,y, s. 22).

⁹⁰ Beden eğitiminin geliştirilmesine yönelik olarak, oyun meydanlarının kurulması fikri, Selim Sırrı tarafından ileri sürülmüştür. Avrupa'daki uygulamaları iyi bilen Selim Sırrı, bu konuda şunları söylüyordu: "Her tarafta olduğu gibi, bizde de memleketin istikbalini düşünen zevatın kemâl-i ehemmiyetle sanatoryumlar inşasına teşebbüs etmekde olduklarını gazetelerde okuyoruz. Sanatoryumlar kadar hâiz-i ehemmiyet olan bir hayırlı teşebbüs daha var, ümid olunur ki, o da ileride nazar-ı dikkate alınacaktır: Çocuklara mahsus oyun mahalleri. İyi bilinmelidir ki, bu oyun mahallerine sarf edilecek para veremli sıracalı [deri veremi olan] fakruddem çocuklar için yaptırılacak sanatoryumların masraflarını hayliden hayliye azaltacaktır. Sevgili İstanbulumuz'un ne sokaktan ne de ikametgâhları hıfzıssıha kavâidine muvâfik bir şekilde değildir... Avrupa'da olduğu gibi, bizde dahi belli başlı yerlerde birer oyun meydanı vücuda getirilse, o zaman mahalle aralarında sokağın her türlü levisiyâtı [kiri] ile kirlenen, bozulan yavruların hem sıhhatini hem ahlâkını kurtarmış oluruz. Bu hususta Avrupa'dan, Amerika'dan alınacak pek çok dersler vardır" ([Tarcan], 1334, 7).

Genç Dernekleri Kütüphanesi'nin yayınladığını söylediğimiz kitaplardan, 6 sıra numaralı olanı bu meydanlara ayrılmıştır. Genç Dernekleri Meydanlarının kim tarafından ve ne şekilde düzenleneceğini, nerede yapılacağını, ne büyüklükte olacağını, buradaki jimnastik aletleri gibi hususlara temas edilmiştir (Osmanlı Genç Dernekleri, 1335).

yürütüldüğü görülüyor. Ancak 1923 sonunda kuruluşu için çalışma yapılan Genç Dernekleri Teşkilatı 1924 ve 1925'te sonuçlandırılmamıştır. Fevzi Paşa bu tür uygulamaların Avrupa'da Birinci Dünya Savaşı sırasında yaygınlaştığını ve savaş sonrasında da devam ettirildiğini söylemiştir. Mareşale göre bu sayede Avrupa ordularında özellikle Fransa'da askerlik süresi azaltılabilmektedir. Fevzi Paşa öncelikle okullarda başlayacak ve derece derece tüm ülkeye yayılacak böyle bir teşkilatın kurulmasını gerekli görmekteydi. Toplumunu bir "millet-i müsellaha" haline getirecek bu yapının programı da belirlendi. Askerî dersler ve eğitim için gerekli öğretmenler subaylardan seçilecekti. Silahlar, malzeme ve teçhizat ordu tarafından sağlanacaktı (Balcıoğlu, 1999, 148-149).

1925'te Genelkurmay Başkanı'nın bu isteği okulları ilgilendirdiği için yazı Millî Eğitim Bakanlığı'na gönderilmiştir. Bakanlık da Beden Terbiyesi Genel Müdürü Selim Sırrı Tarcan'dan görüş istedi. Tarcan, Ekim 1925'te gönderdiği raporda Avrupa'daki uygulamaların Genelkurmay'ın yazısındaki gibi olmadığını belirtmiştir. Gençlerin askerliğe hazırlanmasının sadece ahlakî hazırlık düzeyinde tutulması gerektiğini ifade etmiştir. Selim Sırrı Tarcan, sivil okulların bilimle uğraşmasının daha uygun olacağını vurgulamıştır. 17 yaşın üstündeki gençlerin askerî poligonlarda atış talimi yaptıklarında maksadın hâsıl olacağını söylemiştir. Bu rapora dayanarak, Millî Eğitim Bakanlığı, Başbakanlığa verdiği cevapta, askerliğe ait bilgilerin kışlayla sınırlandırılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Yine de Selim Sırrı Bey, Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'ndan oluşacak bir komisyonun konuyu incelemesini önermiştir (Balcıoğlu, 1999, 149-150).

Genelkurmay Başkanı, 27 Ekim 1925'te Başbakanlığa gönderdiği yazıda Yunanistan'da bu konudaki çalışmaları göstererek, Türkiye'de de askerî hizmetin kısaltılmasından kaynaklanan mahzurun ortadan kaldırılmasına neden olacak Genç Dernekleri teşkilatı ve talimatnamesinin en kısa zamanda uygulanması için izin istemiştir (Balcıoğlu, 1999, 149). 1932'ye gelindiğinde ise "İnkılap Gençleri Dernekleri" adıyla bu teşkilatın kanunlaşması, Maliye Bakanlığı'nın engeline takıldı. Malî durumun ne o gün için ne de yakın gelecekte bu gibi kuruluşlara genel bütçeden yardım yapılmasına müsaade edemeyeceğinin bildirilmesi üzerine bu konudaki girişimler sona erdi (Balcıoğlu, 1999, 153).

Yine de gençlik ve spor konusunda 1938'de iki dikkat çekici gelişme yaşandı. İlki Cumhuriyetin ilk yıllarından beri devam eden jimnastik şenliklerinin, Atatürk'ün Samsun'a çıktığı 19 Mayıs tarihlerinde kutlanması idi. 20 Haziran 1938'de bugün Gençlik ve Spor Bayramı olarak belirlendi. İkinci olarak 29 Haziran 1938'de Beden Terbiyesi Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi (Akcan, 2017, 1024).

Goltz'un Genç Dernekleri ile beraber gündeme gelen "ordu-millet" düşüncesinin Türkiye'de Cumhuriyet döneminde de karşılık bulduğu söylenebilir. 1931'de Afet İnan'ın yayınladığı "Askerlik Vazifesi" adlı çalışma, zorunlu askerliğin faziletlerini anlatma ve ordu-millet anlayışını popüleştirmeyi hedeflemekteydi. İnan, sadece Goltz'un yazdıklarından yararlanmamış, çalışmasının bazı kısımlarını ondan almıştı (Beşikçi, 2015, 240).

1909'da çıkarılan Cemiyetler Kanununa istinaden kurulmuş olması gereken Genç Dernekleriyle ilgili, 1918 yılının Haziran ayında hazırlanan bir rapora göre Hoffun Türkiye'den ayrılması, Bahaeddin Şakir Bey'in⁹¹ ona muhalefeti nedeni ile olmuştu. Bahaeddin Şakir Bey'in münakaşa ile Müfettişlik binasını terketmesinden sonra, Harbiye Nezareti'nin Hoffun Almanya'ya gönderilmesi için tazyike başladığına temas edilmektedir. Raporda, onun Türkiye'yi bu şekilde terkettiği ifade edilmektedir. Ancak Genç Dernekleri bu olayla kapanmamıştır. Yarbay Mustafa Asım tarafından dernek faaliyetleri devam ettirilmiştir (Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-26. ATASE A).

Genç Dernekleri'nin resmen kapatılmasıyla ilgili bir kayda rastlanamadı. Şayet kapatma işlemi gerçekleşmemiş ise bu müessesenin Türkiye Cumhuriyeti'ne devredildiği söylenebilir. Nitekim işaret edildiği gibi, gençlik ve spor ile ilgili faaliyetlerde Genç Derneklerinin izlerini görmek mümkündür. 1923'te "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı"nın, 1936'da "Spor Kurumu"nun kurulması, 1938 yılında "Beden Terbiyesi Kanunu"nun çıkarılmış olması, Genç Dernekleri'nin tarihî misyonunun Türk milletine ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne intikal ettiği bir işarettir (Yenal, 1969, 7-8).

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin büyük savaşlarla geçen son yılları, İttihat ve Terakki Partisi'nin iktidar dönemiyle özdeşleşmiştir. Bu dönem, her ne kadar altı yüzyıllık bir devletin bitişini işaret ediyorsa da yerine kurulacak Cumhuriyet'e önemli katkılarının yapıldığı bir gerçektir. Bu katkılardan biri de Genç Dernekleri adıyla tarihe geçen, Genel Müfettişliktir. 1916'da Harbiye Nezaretine bağlı olarak kurulan Osmanlı Genç Dernekleri savaş yıllarının bir uygulaması olarak Cumhuriyet döneminde de dolaylı yoldan varlığını devam ettirmiştir. Diğer yandan Birinci Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı Devleti'nin Harbiye Nazırı olarak tarihe geçen Enver Paşa'nın da savaş yıllarında ortaya koyduğu bunun gibi uygulamalarla, Türk ordu tarihinde kalıcı etkilere sahip olduğu söylenebilir.

Askerlik çağına yakın gençlerin bu hizmete hazırlanması amacıyla kurulan Genç Dernekleri, o günkü sınırlar içerisinde sivil halk çocuklarının askerî bir eğitime alınmalarını amaçlamaktaydı. Bunu sağlamak için Genç Dernekleri, müttefik Almanya'nın gençlik teşkilatını örnek alarak 1916'da Harbiye Nezareti'ne bağlı bir müfettişlik şeklinde kuruldu. Hoff'un albay rütbesiyle derneğin müfettişi tayin edilmesiyle çalışmalara başlandı. 12 yaşından askerlik çağına kadar gençlerin iki grup olarak bu teşkilatın içerisinde eğitilmeleri hedeflendi. 12-17 yaş arasında "Gürbüz" adı verilen, 17 yaştan askerî hizmete alındıkları zamana kadar geçen sürede kendilerine Dinç denilen gençler bu derneğin asıl muhatapları idi.

Savaşların imparatorlukların dış siyasetlerinde daima bir yer işgal ettiği kabul edilecek olursa, Genç Dernekleri'nin oluşturulmasının anlamı da ortaya çıkmış

⁹¹ Bahaeddin Şakir Bey, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen isimlerinden biri idi. 1913'te Teşkilat-ı Mahsusanın siyasi şefi oldu. 1917'de Cemiyetin yayın organı olan Yeni Mecmua'yı kurdu. Mondros Mütarekesi ile birlikte 2 Kasım 1918'de yurt dışına çıktı. 1922'de Berlin'de bir Ermeni tarafından şehit edildi (Karabekir, 1988, 1164).

oluyor. Savaşmanın ana kurallarını önceden öğrenmiş askerlerin oluşturacağı bir ordunun başarılı olması ihtimali daha yüksek görülüyordu.

Birinci Dünya Savaşı'nda meydana gelen askerî hareketlilik, cephe seviyesinde iki tarafın askerî personelinin karşı karşıya gelmesi şeklinde yaşanıyordu. Kullanılan silahların niteliği sonucu belirlemede önemli bir etkiye sahipse de siper çatışmaları, arazi üzerinde birliklerin ilerlemeleri gerilemelerinde sahadaki askerin yapısı önemli bir rol oynamaktaydı. Yani askerî harekâtın sonucunu belirleyen unsur, Birinci Dünya Savaşı'nda yine de askerî personelin çatışma sahasında sergileyeceği tavır olmaktadır. Eğitimli, silah kullanmayı bilen emre uymayı öğrenmiş olan asker, karşı taraf için oldukça ölümcül bir tehlike idi. Geleneksel açıdan düşünülecek olursa bu savaşta hâlâ yakın askerî temasın yaşandığı bir ortam mevcuttu ve çatışmada ne yapacağını bilen askere sahip olabilmek önemli bir durumdu. Böyle bir problemi asgarî seviyeye indirebilmek için yapılan eylemlerden biri olarak kabul edilebilecek olan Genç Dernekleri'nin kurulması ve faaliyetleri, askerî eğitimi seferberlikle başlatmadan önce toplumun gündemine dahil eden bir anlayışı temsil etmiştir.

Genç Dernekleri gibi kurumların faaliyetleri askerî yapıda bir devamlılık meydana getirirken, sonraki zamanlara da örnek ve ilham sağlamıştır. Cumhuriyet'le beraber Genç Dernekleri benzeri kurumlar oluşturma isteği dikkat çekmektedir.

Selim Sırrı Tarcan'ın Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan süreçte Türk sporu üzerindeki faaliyetleri, Genç Dernekleri'nin onun şahsında uzun bir ömre sahip olduğunu gösteriyor. 1916'dan itibaren Genç Dernekleri'nin önemli bir ismi olarak varlık gösteren Selim Sırrı Tarcan, Gençlik Marşı başta olmak üzere, 19 Mayıs 1919'un anısına Gençlik ve Spor Bayramı'nın ve 23 Nisan 1920'nin anısına da Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın oluşmasında ve mirasın bugüne taşınmasında rol oynamış görünüyor.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

T.C. Genelkurmay, Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Arşivi (ATASE A.), Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-19.

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-5.

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-6.

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-7.

ATASE A, Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-

14.

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-16).

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-17

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-3

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-26.

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-19.

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-20

ATASE A., Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu, Klasör: 1842, Dosya: 66, Fihrist: 1-22.

Yayınlar

Akcan, E. (2018) "İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye'de Gençlik Teşkilatı Oluşturmaya Dönük Bazı Tasarımlar ve Teşebbüsler", *Bellekten*, 81 (292), s. 1001-1030.

Akcan, E. (2017) İşgal İstanbulunda İzcilik Teşkilatı, *Osmanlı İstanbul'u V, Uluslararası Osmanlı İstanbulu Sempozyumu, Bildiriler, 19-21 Mayıs, İstanbul, 29 Mayıs Üniversitesi*, s. 233-252.

Akcan, E. (2013) *İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Angı H. (t.y.) *Marşlarda-Türkülerde Atatürk*, y.y.

Avcı, O. (2004). *Irak'ta Türk Ordusu (1914-1918)*, Ankara, Vadi Yayınları.

Balcıoğlu, M. (1992) Osmanlı Genç Dernekleri, *Türk Kültürü*, Sayı: 346, Şubat, s. 199-209.

Balcıoğlu, M. (1999) Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılap Gençleri Derneklerine, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 15/43, s. 139-162.

Başkutlu, S. (2023) Genç Almanya Birliği "Jungdeutschland - Bund"un (JDB) Yöneticilerinden Heinrich Leonhard Emanuel von Hoff'un Osmanlı Devleti Bünyesindeki Faaliyetleri, *Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 16/Mayıs s. 77-108.

Bereket, C. (1950) *75 Yaşındaki Genç Selim Sırrı, Dost Gözile 75 Yaşında Genç Selim Sırrı Tarcan*, Ülkü Basımevi, y.y.

Beşikçi, M. (2025) *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Seferberliği*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayını.

Genç Dernekleri Teşkili Hakkında Kanun-ı Muvakkat ve Talimatname, (1332), İstanbul.

Harbiye Nezareti'ne Merbut Osmanlı Güç Dernekleri Talimatı, (1330), İstanbul, Matbaa-i Askeriyye.

Kahraman, A. (1995) *Osmanlı Devleti'nde Spor*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayını.

Karabekir, K. (1988), *İstiklal Harbimiz*, İstanbul, Merk Yayıncılık.

Osmanlı Genç Dernekleri, (1335) *Genç Dernekleri Talim Meydanlarının Sûret-i İntihabı ve Tanzimi*, İstanbul.

Osmanlı Genç Dernekleri, (1336) *Harbiye Nezareti'nin Müsa'adesiyle Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği Tarafından Ayda Bir Neşrolunur Terbiyevî ve İctimâî Mecmuadır*. 2/21, 1 Şubat.

Osmanlı Genç Dernekleri, (1333) *Genç Dernekleri Müfettiş-i Umûmîliği Tarafından Ayda Bir Neşrolunur Terbiyevî ve İctimâî Mecmuadır*, 1/1, Eylül.

Osmanlı Genç Dernekleri, (1334) 1/9, 1 Mayıs.

Süerdem, İ. H. (2004) *Anılarım (Osmanlı'dan Cumhuriyet'e)*, Hazırlayan: Orhan Avcı, Ankara, Bilge Yayınları.

[Tarcan], S. S. (1334) Terbiye-i Bedeniye ve Oyun Meydanları, *Osmanlı Genç Dernekleri*, 1/7, 1 Mart.

[Tarcan], S. S. (1333a) Fazilet İttihadı (Tugendbund) ve Alman Millî Jimnastikleri 1808, *Osmanlı Genç Dernekleri, Genç Dernekleri Müfettiş-i Umûmîliği Tarafından Ayda Bir Neşrolunur Terbiyevî ve İctimâî Mecmuadır*, Sene1/1, Eylül.

[Tarcan], S. S. (1333b) Genç Dernekleri ve Yanlış Telakkiler, *Osmanlı Genç Dernekleri, Genç Dernekleri Müfettiş-i Umûmîliği Tarafından Ayda Bir Neşrolunur Terbiyevî ve İctimâî Mecmuadır*, 1/1Eylül.

Toprak, Z. (1985) II Meşrutiyet Dönemi'nde Paramiliter Gençlik Örgütleri, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ans.*, II, İstanbul.

Tuğluoğlu, F. (2015) II. Meşrutiyet Döneminde Milliyetçi Bir Çocuk Dergisi: Talebe Defteri (1913-1919), *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15/30, Bahar.

Türk Ansiklopedisi, (1981) C. 30, Ankara.

Ünaydın, R. E. (1950) Atina Büyükelçisi Edip Ruşen Eşref'in 2 Nisan 1949'da Selim Sırrı Tarcan'a Yolladığı Mektup, *Dost Gözile 75 Yaşında Genç Selim Sim Tarcan*, y.y, 1950, s. 42;

von Hoff, (1333) Genç Dernekleri'nin Şimdiye Kadar Teşkilat ve Tevsii, *Osmanlı Genç Dernekleri, Genç Dernekleri Müfettiş-i Umûmîliği Tarafından Ayda Bir Neşrolunur Terbiyevî ve İctimâî Mecmuadır*, 1/1, Eylül.

von Hoff, (1334) *Genç Dernekleri, Ehemmiyeti, Maksadı Nedir? Ne Suretle Çalışacaktır?* İstanbul.

Yamak, S. (2009) II. *Meşrutiyet Dönemi'nde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Yenal, U. (1969) *Türk Sporunun Düniü Bugünü ve Yarını*, Ankara.

Çatışma Beyanı: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.